

3. Ділжчъ Е., Хершген Х. Практичний маркетинг: навч. посібник / пров. з нім. А. М. Макарова; пол. ред. І. С. Минко. М.: Вища школа, 1995. С. 6.

4. Mariotti John L. Smart things to know about Brands & Branding. Capstone Pub., 2001.

5. Чернатони Л. От видения бренда к оценке бренда. Стратегический процесс роста и усиления брендов / Л. де. Чернатони - Пер. с англ. М.: Группа ИДТ, 2007. 332 с.

Повх Андрій Володимирович

*Студент четвертого курсу факультету фінансів
Тернопільського національного економічного університету*

Романишин Христина Володимирівна

*Студентка четвертого курсу факультету фінансів
Тернопільського національного економічного університету*

Науковий керівник: Квасниця Оксана Василівна

*К.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ БЮДЖЕТІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади на засадах децентралізації метою якої є: максимальне наближення надання суспільних послуг до їх кінцевого споживача, задоволення інтересів громадян в усіх сферах їх життєдіяльності, а також звільнення держави від виконання невластивих їй функцій; здійснюється в Україні від початку 2015 року. Загалом вона має позитивну тенденцію і вважається найрезультативнішою і найпомітнішою із проголошених за останні роки державних стратегічних реформ. Підтвердженням цього є вагома підтримка з боку населення ($\approx 55\%$), а індикатором її результативності є те, що станом на кінець травня 2017 року в Україні утворено 413 ОТГ, які об'єднали 5258 населених пунктів.

Однак, чи зумовила децентралізація влади очікуваний від неї ефект (підвищення якості та обсягу надання суспільних неринкових послуг)?

Для того, щоб дати відповідь на це запитання і мати можливість, у разі чого, сформуванню комплекс певних рекомендаційних заходів, необхідно

детально проаналізувати діяльність об'єднаної територіальної громади, котра є ключовим інструментом даної реформи.

Для оцінки впливу децентралізації на формування та реалізацію фінансового потенціалу місцевого самоврядування, розглянемо динаміку та зміну структури доходів та видатків бюджету Байковецької ОТГ за 2016 р. в порівнянні з показниками сукупних доходів і видатків 2015 р. сільських рад, що її утворили.

Доходи бюджету Байковецької ОТГ за 2016 рік зросли в загальному на 38212,909 тис. грн. (або на 242,6%) порівняно з аналогічними позиціями 2015 року і склали 53964,569 тис. грн. проти 15332,590 тис. грн.

Збільшення відбулося по таких позиціях (рис. 1):

- податкові надходження — 29367,220 тис. грн. (на 191,4%);
- неподаткові надходження — 400,515 тис. грн.. (на 1015,505%);
- офіційні трансферти — 8764,742 тис. грн. (на 2308,75%).

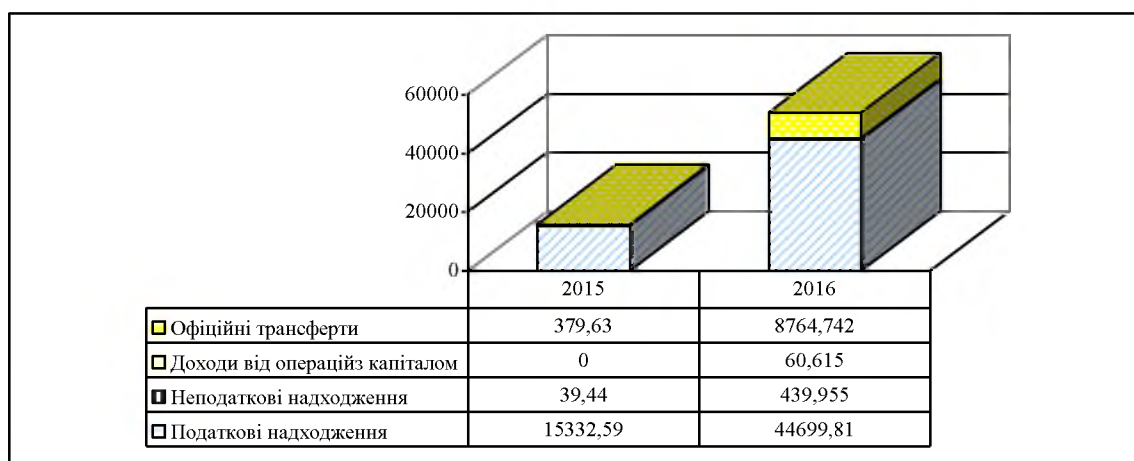

Рис. 1. Динаміка і структура доходів бюджету Байковецької ОТГ за 2015-2016 рр. [1; 2]

Слід зазначити, що зростання податкових надходжень, питома вага, яких в структурі доходів становить 82,83%, відбулося за рахунок приєднання частини (60%) податку на доходи фізичних осіб, який склав 30830,4 тис. грн. з 44699,810 тис. грн., усіх утриманих податкових надходжень.

Вагоме зростання офіційних трансфертів з 379,630 тис. грн. у 2015 р. до 8764,742 тис. грн., зумовлене приєднанням територіальної громади до системи міжбюджетних трансфертів, з метою вирівнювання спроможності територій.

У бюджеті Байковецької ОТГ у 2016 році доходи від операцій з капіталом склали 60,615 тис. грн. (і були виконані на 40,5%), що дає

підстави стверджувати про відсутність належної кваліфікації уповноважених осіб в управлінні капітальними ресурсами.

Загалом по структурі доходів можна констатувати наступне:

— найсуттєвішу роль відіграють податкові надходження частка яких в бюджеті ОТГ 2016 року дещо скоротилась до 82,83% в порівнянні з сукупним бюджетом сільських громад 2015 року, де становила 97,34%;

— значною мірою скорочення питомої ваги податкових надходжень в структурі бюджету зумовлене зростанням трансфертів частка яких у 2016 році склала 16,24% проти 2,41% у 2015 року;

— незважаючи на зростання фактичних обсягів неподаткових надходжень і появи доходів від операцій з капіталом, як ми можемо спостерігати із рис. 1., їх частка у формуванні сукупних доходів все ж залишається незначною.

Разом із зростанням дохідної частини відбулося і зростання видаткової складової бюджету. Так, у бюджеті ОТГ 2016 року, їх обсяг склав 51049,732 тис. грн. (94,8% від затвердженого розписом на рік обсягу), що на 42687,060 тис. грн., (або 510,45%) більше від значення сукупних видатків сільських рад у 2015 році.

Порівняння видатків здійснювалось за функціональною класифікацією і можна зауважити, що їх зростання спричинено збільшенням суми як вже наявних показників, так і появою фінансування нових статей видатків.

Збільшення обсягу видатків Байковецької ОТГ за 2016 рік здійснювалось збільшенням за такими показниками на такі суми, за виключенням видатків не віднесених до основних груп, де відбулось скорочення на 96,522 тис. грн.: державне управління — 5150,505 тис. грн. (195,68%); соціальний захист та соціальне забезпечення — 1648,197 тис. грн. (120,77%); житлово-комунальне господарство — 1077,150 тис. грн. (134,65%); фізична культура і спорт — 107,811 тис. грн. (93,87%); сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство — 134,275 тис. грн. (28,67%); транспорт, дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікації та інформатика — 7840,865 тис. грн. (28797,07%).

До нових груп видатків, які почали фінансуватись з бюджету Байковецької ОТГ відносяться: освіта (11167,424 тис. грн.), охорона здоров'я (2030,068 тис. грн.), культура і мистецтво (4353,927 тис. грн.), будівництво (3879,759 тис. грн.), інші послуги пов'язані з економічною діяльністю (740 тис. грн.), охорона навколишнього природного

середовища та ядерна безпека (68,804 тис. грн.), трансферти (4584,800 тис. грн.).

Їх поява обумовлена розширенням повноважень, що покладаються на органи місцевого самоврядування, які діють, у даному випадку на базі Байковецької ОТГ, у новостворених об'єднаних територіальних громадах, а також приєднанням цих громад до системи прямих міжбюджетних трансфертів. Структуру видатків бюджету Байковецької ОТГ за 2016 рік зобразимо на рис. 2.

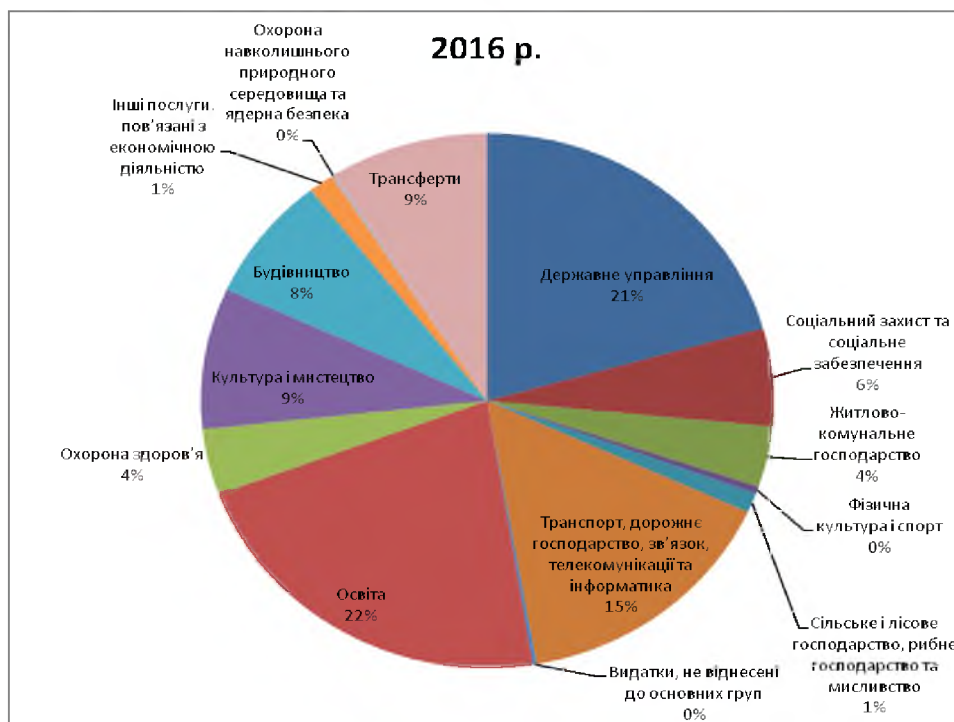

Рис. 2. Структура видатків бюджету Байковецької ОТГ за 2016 рік, % [2]

Порівнюючи структури видатків рис. 3, спостерігаємо, те, що із зростанням обсягів вже наявних та появою нових груп видатків відбулося, а саме: перерозподіл питомої ваги кожної з груп, де найбільшою стали видатки на освіту (22%); зменшення у структурі, видатків на державне управління з 64% до 21%, що слід оцінювати позитивно; суттєвого росту отримали видатки на транспорт, дорожнє господарство, зв'язки, телекомунікації та інформатику; наявність трансфертів у структурі видатків вказує на те, що бюджет Байковецької ОТГ задіяний у міжбюджетних операціях.

Оскільки саме фінансовий аспект є одним із найсуттєвіших, від якого у великій мірі залежить успішність функціонування об'єднаних територіальних громад, тому дослідимо фінансову спроможність Байковецької ОТГ.

Дослідимо показники, що характеризують діяльність і відображають фінансову спроможність об'єднаних громад та безпосередньо впливають на неї.

Показники надходжень власних доходів на одного мешканця Байковецької ОТГ (співвідношення обсягу власних доходів до кількості мешканців відповідної ОТГ), склали 7 889,4 грн. За даним показником Байковецька ОТГ зайняла п'яте місце серед 20 ОТГ з найвищими показниками власних доходів на 1-го мешканця.

Показник рівня дотаційності бюджетів (питома вага базової/реверсної дотації у власних доходах) знаходиться у прямій залежності від загального обсягу доходів ОТГ (без субвенцій). В даному випадку Байковецька ОТГ перераховує реверсну дотацію до державного бюджету, тому рівень дотаційності склав - 10,2%.

Щодо видатків бюджетів Байковецької ОТГ на власні повноваження, то у них важливе місце посідають видатки на утримання апарату управління (питома вага видатків на утримання апарату управління органів місцевого самоврядування в сумі доходів загального фонду з урахуванням базової дотації). Їх питома вага у загальному фонді бюджету ОТГ склала 20,1%, що свідчить про значні видатки на утримання службовців ОТГ, оскільки та сама кількість службовців обслуговує менше мешканців, та не досягається більш ефективного використання праці управлінського персоналу та відповідно збільшується вартість соціальної послуги.

Спрямованістю об'єднаної територіальної громади на довгострокові цілі і «дзеркалом» її власних ресурсів є капітальні видатки (співвідношення видатків бюджету розвитку (без субвенцій з державного бюджету) до кількості мешканців відповідної ОТГ). Цей показник склав 2173 грн. За даним показником Байковецька ОТГ зайняла 7-ме місце серед 20 ОТГ з найбільшими капітальними видатками на 1 особу (без субвенцій з держбюджету), що свідчить про більшу фінансову спроможність громади, та можливість спрямувати більше коштів на свій розвиток.

За результатами аналізу фінансової спроможності Байковецької ОТГ можна зробити висновок, що попри невелику чисельність жителів (5,7 тис. осіб) громада все ж таки увійшла в 20 ОТГ – лідерів фінансового моніторингу [3] і має значний фінансовий потенціал завдяки бюджетоутворюючим підприємствам та підприємствам реального сектору. Відтак, громада має більше можливостей для забезпечення належного утримання об'єктів інфраструктури, функціонування закладів

та установ комунальної власності, а органи місцевого самоврядування можуть забезпечити надання якісних публічних та комунальних послуг.

Література:

1. Звіти про виконання плану доходів і видатків бюджетів сіл Тернопільського району за 2015 рік.

2. Звіт про виконання сільського бюджету за 2016 рік. URL: <https://bsr1653.gov.ua/zvit-pro-vikonannya-silskogo-bjudzhetu-za-2016rik-12-56-09-18-04-2017/>.

3. Казюк Я. 20 лідерів ОТГ та що є визначальним критерієм для сталого розвитку громад. URL: <http://decentralization.gov.ua/news/5981>.

Скобляк Тетяна Ігорівна

*Студентка четвертого курсу факультету фінансів
Тернопільського національного економічного університету*

Жданюк Сніжана Анатоліївна

*Студентка четвертого курсу факультету фінансів
Тернопільського національного економічного університету*

Науковий керівник: Сидор Ірина Петріна

*К.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

**РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ:
МОЖЛИВОСТІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ**

Розвиток соціального підприємництва бере свій початок ще з другої половини минулого століття. Особливо інтенсивна еволюція даного виду діяльності спостерігається сьогодні, у період загострення соціально-економічних проблем у всьому світі. Здебільшого, усі провідні країни світу вже запровадили таку форму підприємництва, хоч і трактують та розвивають її по-різному. Якщо аналізувати зарубіжні концепції соціального підприємництва, то основна їх відмінність полягає у впливі держави в розвиток та діяльність соціального підприємництва. Так, найбільш поширеними моделями соціального підприємництва у світі є [2, с. 108]: